

Гордійчук Ольга*кандидат філософських наук, доцент**Державний університет «Житомирська політехніка»*<https://orcid.org/0000-0003-4606-9188>

Євроатлантичний курс України як відображення політичних традицій українського суспільства та гарантія національної безпеки

Анотація. У статті досліджено процеси формування політичних традицій українського суспільства, політичної ментальності, їх вплив на суспільні настрої та прийняття політичних рішень.

Обґрунтовано, що вступ України до Європейського Союзу і Організації Північноатлантичного договору є гарантією її незалежності й суверенітету у протистоянні з РФ, а також необхідною умовою збереження української ідентичності та самобутності. Цей курс відповідає національним інтересам України, фундаментальним ментальним принципам та демократичним традиціям, що загалом характерні для українського народу. Україна має міцні зв'язки з європейськими країнами і географічно належить до Європи. Сформовані історично українські політичні традиції містять в основі фундаментальні для європейців цінності: підтримку демократичних прав та свобод, завзятість і єднання у відстоюванні справедливості; неприйняття диктаторських авторитарних практик, здатність до самоорганізації й вибудовування ефективних горизонтальних зв'язків тощо. В українській політичній традиції, як і в європейській, гідність людської особистості є фундаментальною цінністю, а насильство – неприйнятним.

Процеси євроатлантичної інтеграції вимагають клопіткої праці й зусиль як від влади, так і від суспільства, не лише модернізації й якісного реформування основних сфер життєдіяльності, а й певної перебудови свідомості та способу життя, забезпечення індивідуальної відповідальності та свобод. Ці процеси, з одного боку, суттєво ускладнює повномасштабна війна з РФ, з другого боку, вона є каталізатором суспільно-політичних змін в українській політичній системі, більш інтенсивної співпраці з Західним світом.

Ключові слова: євроатлантична інтеграція; європейська цивілізація; європейські цінності; політичні традиції; українська політична ментальність.

Актуальність теми. Україна подала заявку на членство в Європейському Союзі 28 лютого 2022 р. на п'ятий день повномасштабного військового вторгнення РФ, і вже в червні 2023 р. Європейська рада надала Україні статус кандидата на членство в ЄС, тим самим висловивши свою підтримку та підтвердивши належність України до європейської цивілізаційної спільноти, що відповідає історії, географічному розташуванню, економічним та культурним зв'язкам.

Українські політичні традиції мають історичне підґрунтя, зв'язок з європейськими традиціями та фундаментальними цінностями, однак тривале перебування українських земель у складі інших державних утворень мало свій вплив і відображається у сучасних політичних настроях, вподобаннях, патернах поведінкових реакцій тощо. Останнє десятиліття є доленосним, критичним періодом – виборюванням у війні з РФ права на життя, на державну незалежність, можливість інтегруватися у європейський простір. Українське суспільство, особливо інтелектуали, ґрунтовно переосмислюють історичний досвід, цінності, орієнтири, помилки й досягнення, шукають відповіді на фундаментальні запитання: як вистояти та перемогти? На чому має базуватися національна безпека України сьогодні та у майбутньому? Чому шлях України до ЄС є таким тривалим і тернистим?

Лише після подій 2013–2014 рр. і повномасштабної військової агресії РФ українське суспільство на масовому рівні прийшло до розуміння необхідності вступу до ЄС та НАТО. До цього суттєвою перешкодою були як невідповідність українських політично-економічних реалій стандартам цих організацій, так і негативне ставлення до вступу більшості українських громадян, що регулярно підживлювалося проросійськими силами, агентами впливу Кремля.

Народний депутат України кількох скликань Т.Стецьків, на нашу думку, напрочуд влучно зауважив, що «здобуття незалежності почало процес виокремлення України з російського імперського тіла, Помаранчевий майдан поставив нашу державу посередині між росією і Заходом, Революція Гідності виразно розвернула Україну на Захід, а теперішня війна є вирішальною фазою справжньої геополітичної суб'єктності і справжньої держави» [23].

Сьогодні українське суспільство стоїть перед складним викликом – найбільшою військовою агресією проти мирної країни з часів Другої світової війни [1; 6, с. 49]. Повномасштабному воєнному вторгненню передували ідеологічна інформаційна війна РФ проти України, а з 2014 р. – гібридна війна з анексією українських територій та воєнними діями на Сході України [3]. Дії РФ є неприпустимим геноцидом проти мирної демократичної країни [8; 16]. І в цих реаліях для України питання євроатлантичної інтеграції набувають критичної важливості.

Аналіз досліджень та публікацій. Питання важливості Євроатлантичного курсу України в контексті національної безпеки є сферою зацікавлення А.Волянюк, О.Глазова, В.Ліпкана, Ю.Лисецького, В.Павленка, Ю.Семенюка, В.Смолянюка, І.Старовойта та інших. Науковий інтерес викликають аналітичні доповіді, присвячені цим питанням [19; 20].

Дослідженню української ментальності, її політичної складової присвячені праці Г.Ващенко, М.Грушевського, М.Драгоманова, М.Костомарова, О.Кульчицького, Ю.Липи, В.Липинського, О.Субтельного, І.Лисяк-Рудницького, Б.Цимбалістого, Д.Чижевського, В.Яреми та інших. Серед сучасних українських науковців виокремимо праці В.Бебика, О.Бондаренко, В.Горбатенка, І.Грабовської, Я.Калакури, М.Козловця, С.Кримського, Л.Нагорної, І.Поліщука, М.Поповича, М.Томенка, О.Рудакевича та інших. Більш глибокого дослідження потребує питання формування підтримки Євроатлантичного вектору розвитку в українському суспільстві на масовому рівні, сумісність аксіологічного фундаменту життєдіяльності українців, їх політичних традицій та суспільних настроїв з цінностями та традиціями європейських народів.

Метою статті є аналіз політичних традицій українського суспільства, розкриття основоположних цінностей, настроїв, пріоритетів, дослідження їх відповідності європейським політичним цінностям і традиціям. Ставимо завдання проаналізувати історичні традиції та соціальні зв'язки, що єднають Україну із західноєвропейською цивілізацією; окреслити шлях українського суспільства до підтримки на всенародному рівні євроатлантичного курсу України як гарантії національної безпеки й подальшого успішного розвитку.

Методологія дослідження базується на використанні методів структурно-функціонального аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення та інших, що дозволили розглянути формування, трансформацію українських політичних традицій, їх відповідність європейським, а також дослідити події та процеси, що сформували шлях українського суспільства до широкої підтримки євроатлантичного курсу.

Викладення основного матеріалу. Політичні традиції є складовою політичної ментальності, визначають правову культуру через систему поглядів, оцінок, переконань, установок, зразків поведінки у контексті необхідності й соціальної цінності юридичних прав, обов'язків тощо. Вони діють на всіх рівнях: від ідейно-теоретичного до буденно-емоційного та несвідомого [31, с. 224]. Правові ідеали й традиції, стереотипи мислення, поведінкові реакції є продуктом історичного розвитку правової діяльності, закономірним результатом явищ та процесів політичної дійсності.

Національні політичні традиції мають тісний зв'язок з національно-визвольною боротьбою, процесами розбудови політичних інституцій, особливостями формування політичної системи, пов'язані зі становленням та еволюцією взаємовідносин з іншими народами й державами. Їх фундаментом є історична пам'ять народу, перевірені життям способи поведінки, реакції, алгоритми дій. Кожна нація формує власну формулу традиціоналізму як ідеології виживання на основі спадкоємності напрацьованого досвіду. Важливо, щоб національні політичні традиції постійно оновлювалися, модернізувалися відповідно до інноваційної діяльності суб'єктів політики [32, с. 298].

Як функціональний елемент політичної культури політичні традиції зберігають соціально-політичний досвід, виступають механізмом передачі, відтворення, подальшого розвитку, забезпечують політико-культурну спадковість [21, с. 163].

Політична ментальність, політичні традиції українців формувалися в умовах низки історичних подій. Серед них визначальними є:

- політичні традиції Київської Русі, Галицько-Волинського князівства (X–XII ст.);
- досвід перебування у складі Великого князівства Литовського та Речі Посполитої, усвідомлення власної самобутності (XIII – XV ст.);
- досвід імплементації Магдебурзького права у XIV–XV ст.;
- здобутки Козацької держави (Гетьманщини) – зміцнення демократичних традицій та зародження української політичної нації (XVII–XVIII ст.);
- період бездержавності, перебування у складі інших держав;
- деструктивний вплив тоталітарного СРСР, що здійснював терор та геноцид проти українського народу;
- відновлення державної незалежності, досвід відстоювання демократичних прав і свобод, протистояння авторитаризму шляхом загальнонародних мирних революцій [15, с. 29–30].

Основи українських демократичних традицій були закладені ще в часи Київської Русі. Першими правовими нормами на українських землях були звичаї – неписані правила поведінки. У XI–XII ст. князь Ярослав Мудрий та його сини систематизували та вдосконалили існуючу систему правил, суспільних взаємовідносин, створили збірник законів під назвою «Руська правда», що регламентував життя суспільства, забороняв кровну помсту, гармонізував та врегулював взаємини відповідно до вічевого ладу Київської держави. Відповідно до цього документу судова система базувалася на демократичних принципах рівності й універсальності, де покарання були однаковими для представників будь-якого соціального класу. У системі управління діяв принцип дуалізму: народні збори (віче) та князь мали рівноважливі ролі. На віче могли переобрати князя і навіть судити за його дії. Падох Я. зауважує, що ця рання форма демократизму настільки глибоко вкорінилася в українській ментальності, що успішно протистояла впливу візантійської теорії цезаропапізму, яку активно поширювали на українських землях грецькі церковники та єпископи [28]. У XVI ст. звичаєве право та «Руська правда» стали основою Литовських статутів.

Праукраїнська держава Київська Русь з X по XII ст. була могутньою Середньовічною державою, але через міжусобиці, численні завоювання й пограбування кочовими племенами ослабла й потрапила під вплив і до складу інших державних утворень. Періоди бездержавності та колоніальна політика панівних імперій деструктивно вплинули на життя українського народу в усіх аспектах. Проте фундаментально важливо, що жодній державі не вдалося повністю підкорити або асимілювати українців.

У геополітичному вимірі українські землі майже постійно знаходилися між різними державно-політичними полюсами, на лінії їх протистояння, і входили до складу різних державних утворень. Лінії протистоянь татар з литовцями, литовців з поляками, поляків та московитів, турків і поляків, шведів та московитів тощо є тим історичним простором, в якому існував український народ [10, с. 58].

Тому однією з визначальних рис українського духовного універсуму є «межовий характер», що формувався в дихотомії протилежностей. Україна є державою, що знаходиться на «стику (зіткненні) цивілізацій» між Європою («західною» цивілізацією, «окцидентальною») та Азією («східною», орієнтальною). Такі двоїсті особливості історичного буття українців зумовлені, з одного боку, міцними зв'язками з європейськими країнами та фактичною географічною належністю до Європи, а з другого боку, викликані близькістю до цивілізації Сходу та тривалим перебуванням під впливом московських державних утворень, що зумовило й причетність до азійської цивілізації. Особливістю становлення української самобутності є й те, що вона формувалася не лише в «точці перетину» Заходу і Сходу, а й Півночі та Півдня (шлях «з варяг до греків»), культури лісу й культури степу, Римської та Візантійської цивілізацій, землеробського й козацького стилю життя, фольклорно-язичницької та християнської культур тощо [14, с. 66–67].

Частина українських територій з XIV ст. перебувала під владою спочатку Великого князівства Литовського, потім Речі Посполитої та Австро-Угорщини, що залучало українців (тоді русинів) до суспільно-політичних цінностей і порядків цих європейських країн, давало можливість отримати європейську освіту й поширювати тогочасні ідеї на українських землях. У Речі Посполитій руська шляхта мала певний час такий самий статус, як і польська, і це надавало їй певні привілеї й можливості [5, с. 56].

Запровадження магдебурзького права в низці українських міст сприяло європеїзації міського життя, утвердженню виборної системи місцевого самоврядування та судів, формуванню засад громадянського суспільства, дало змогу ввести у міське життя певні правові норми [24, с. 364].

Магдебурзьке право базувалося на принципах самоуправління та відповідальності перед громадою. Воно надавало мешканцям міст право обирати своїх представників, що сприяло розвитку політичної традиції підтримки демократичних процесів. Це право стимулювало формування активної громадянської позиції, залучаючи жителів міст до управлінських справ. Магдебурзьке право значно впливало на українську політичну ментальність, формуючи відчуття відповідальності за громаду та заохочуючи до участі в суспільно-політичному житті. Міста, які користувалися цим правом, стали осередками культури та освіти, де активно поширювались ідеї свободи та справедливості. Однак це стосувалося тільки територій, розташованих уздовж Дніпра і на захід від нього. Лівобережна (східна) Україна з XVI ст. і до розпаду СРСР перебувала під впливом московських державних утворень, що мало значні деструктивні наслідки для українців. Протягом століть Московія прагнула ізолюватися від західних впливів, сприймаючи їх як ворожі. Навіть під час певної модернізації в кінці XVII – на поч. XVIII століття основи деспотичної централізованої влади в Московії залишались незмінними. Це особливо стало очевидним у сфері міського самоврядування, яке не могло розвиватися належним чином в умовах кріпосницької системи. На жаль, ця модель була впроваджена Російською імперією й на українських землях у кінці XVIII ст. [25, с. 40–41].

Московські правителі прагнули величі, однак не мали підстав похвалитися ні тисячолітньою історією, ні солідною культурною спадщиною, ні якимись іншими визначними досягненнями. Щоб хоч якось долучитися до історії Київської Русі, московити пішли на хитрість – вкрали у русинів (українців) їх історичну назву. «Росія» є самоназвою московитів, нащадків угро-фінських племен, які утворили

Московське князівство в II пол. XIII ст. Цар Петро I проголосив Московське царство «Российской империей», московитів – «россиянами», а себе – імператором у 1721 р. На замовлення московських правителів у XVIII ст. було здійснено злочинну ревізію стародавніх першоджерел з метою привласнення надбань українського та інших народів – частину виправили, частину переписали, а найбільш небезпечні для так званої «імперії» знищили. Таким чином вони фабрикували привабливу власну історію, переписуючи літописи, різноманітні документи й праці на свій лад, возвеличуючи себе і применшуючи або й взагалі нівелюючи здобутки предків українців – русинів, зображаючи їх як «молодших братів» самопроголошеного «великого» «російського» народу. Результати таких злочинних дій суттєво вплинули на подальший розвиток суспільної свідомості. Перекручування історії успішно використовується московитими протягом століть для створення псевдонаукових наративів, які сьогодні поширюються проросійською пропагандою по всьому світу [4].

Український історик та громадсько-політичний діяч М.Грушевський обурювався: «Ми – народ, у якого вкрали історію», підкреслював, що Московія фактично привласнила назву «Русь», яка за своїм етнічним, географічним та організаційним змістом повністю відповідає сучасному терміну «Україна». А це дало Московії, хоч і фальшивий, але все ж образ держави з багатою історією, що базується на візантійсько-київських церковних традиціях. Зміна назви Московського царства поставила під загрозу ідентичність українського народу та стала використовуватися кремлівською владою як «аргумент» для окупації частини українських територій. У відповідь на цю загрозу для незалежності та суверенітету України була ініційована інформаційна кампанія під гаслом «росія – не Русь» [33].

У своїх історичних розвідках М.Грушевський дослідив та обґрунтував різницю й унікальність української історії з часів Київської Русі, її самотність, приналежність до західного культурного простору. Вчений стверджував, що між русинами (українцями) та московитами з найдавніших часів існує величезна історично-культурна різниця, яку останні ретельно приховують, замовчують, прикривають псевдоісторичними вимислами. Підкреслював подібність українців до представників західноєвропейської цивілізації, оскільки вони демонструють високий рівень самооцінки та поваги до гідності інших, схильність до певних усталених форм і законів, культурних та суспільних цінностей, етикету, гарних манер, а також любов до чистоти, порядку й краси життя; українці нагадують, з одного боку, німців з їхньою солідністю, працьовитістю, любов'ю до комфорту, порядку, чистоти, достатку, врівноваженості та стоїцизмом, а з іншого – представників романської культури з їхнім прагненням все прикрашати, радісним і світлим поглядом на життя [18, с. 147].

Засадничо важливо, що тяжіння українського народу до західної культури є природним і ґрунтується на внутрішній ментальній згоді. Воно не може бути досягнуте примусово. Підтвердження знаходимо у працях українських інтелектуалів, які побували і в європейських країнах, і в росії, тож могли порівнювати й досліджувати причини та наслідки таких відмінностей. Наприклад, В.Липинський у «Листах до братів-селян» писав, що творчі елементи в українську культуру проникли з Європи, а не з Азії, і що вся Україна як державно-національний рух є дитиною європейської культури. Також вчений вказував на міцні зв'язки між Україною та Польщею [26, с. 115].

Східна Україна потрапила під вплив Московського князівства у XVII ст. під час національно-визвольної війни під проводом Б.Хмельницького. Укладений на Переяславській раді у 1654 р. військовий союз між Гетьманщиною та Московським князівством став фактичним колонізуванням українських земель. Угоду було незабаром порушено, Запорізьку Січ знищено, наступні спроби встановлення української державності зазнали невдачі. Під час національно-визвольних подій 20-х рр. XX ст. теж не вдалося відновити незалежність – владу шляхом обману захопили російські комуністи, знищуючи інтелігенцію, отримуючи народну підтримку популістичними гаслами й обіцянками, що завжди були спрямовані на неосвічених, довірливих громадян.

Багатівковий вплив московських державних утворень призвів до деструктивних трансформацій української ментальності. Найбільш згубний вплив на українців як народ, їх ментальні основи національного буття здійснила політика СРСР: запровадження комуністичної ідеології, заборона проявів української ідентичності: української мови та культури, фізичне знищення активних діячів та їх рідних (ув'язнення, розстріли, трудові табори, голодомори, депортації), насадження атеїзму тощо. Наслідки були настільки руйнівними й глибокими, що досі перешкоджають активному розвитку українського суспільства, знижуючи рівень ініціативності через небажання займати активну життєву позицію, адже у радянській дійсності це становило загрозу для життя цілих родин і великих соціальних груп [13].

У СРСР права й свободи громадян не дотримувалися належним чином і досить часто взагалі ігнорувалися, було репресовано представників духовенства, діячів науки, культури та мистецтва, натомість нав'язувалися атеїзм, псевдоправосуддя, патерналізм, кар'єризм, розвивалися корупція, контрабанда. Традиційні для українців моральні цінності, такі як доброта, чесність, милосердя тощо замінялися на «класову пильність» та «комуністичну мораль», що створювало атмосферу страху, недовіри, тривожності тощо, послаблювало та розколювало українське суспільство. Ці процеси залишили глибокий відбиток у духовному універсумі українців, відобразилися в трансформаціях суспільної ментальності,

сформувавши низку деструктивних рис, що певною мірою і зараз мають місце та негативно впливають на усі сфери життєдіяльності: психологію виживання з орієнтацією на «менше зло» і «аби не було гірше», комплекс меншовартості, вторинності, уникання відповідальності, небажання приймати самостійні рішення, низький рівень сприйняття нових ідей тощо. [17, с. 38].

Після розпаду «тюрми народів» – Радянського Союзу в 1991 р. Україна проголосила незалежність й отримала можливість будувати власну державу, базуючись на демократичних цінностях та свободах, що загалом історично є характерними для української політичної традиції [22; 30, с. 91].

Позбутися радянського спадку, звільнитися від низки деструктивних патернів поведінки й вирватися політично, економічно й ментально з-під впливу росії стало складним викликом для українського суспільства. Насамперед через попередні масові винищення радянською системою української еліти, громадсько-політичних та культурних діячів, науковців тощо. Це вилилося у відповідні суспільні настрої та нестачу кадрів – патріотично налаштованих професіоналів своєї справи (цю нішу заповнили переважно проросійські комуністи), у численні помилки та недоопрацювання. Ситуацію ще більше ускладнювала низка масштабних компаній рф, спрямованих на дестабілізацію усіх сфер життєдіяльності українського суспільства та їх повернення у сферу свого впливу, маніпулювання суспільною свідомістю, недопущення інтеграції у європейський простір та вступу до НАТО, погіршення іміджу України в очах світової спільноти тощо, що фактично є інформаційною війною. Не отримавши бажаних результатів, скориставшись дестабілізацією політичного становища в період Революції Гідності, у 2014 р. рф розпочала проти України гібридну війну, а в 2022 р. – повномасштабну.

До Революції Гідності (2013–2014 рр.) Україна дотримувалася багатовекторної зовнішньої політики, яка полягала у балансуванні між Західним світом та східним вектором розвитку, орієнтованим на тісну співпрацю з рф. Відсутність чіткого зовнішньополітичного курсу, як і єдиної національної ідеї, була зумовлена зовнішніми та внутрішніми факторами. Серед основних зовнішніх факторів: дестабілізуючий вплив проросійських сил під керівництвом кремля, спрямований на послаблення українського суспільства; підтримка проросійських настроїв з метою недопущення виходу з геополітичного впливу рф; нестача об'єктивної інформації про Україну в світі, викривлений російською пропагандою її образ, що суттєво впливало на імідж й можливості на міжнародній арені. Внутрішні фактори містили економічні та політичні проблеми, відсутність сформованої й підтриманої на загальноукраїнському рівні національної ідеї та суспільної позиції, згоди щодо фундаментальних питань подальшого державного розвитку тощо. Суттєво давався взнаки вплив радянського минулого, свідомість «*homo sovieticus*», для якої є незрозумілими й навіть ворожими ліберальні цінності й свободи, насторожене ставлення до цінностей і порядків Західного світу, антиєвропейські настрої, негативне ставлення до НАТО тощо (наслідки тривалої радянської пропаганди, що й надалі вже в незалежній Україні підтримувалися та поширювалися проросійськими політиками, агентами впливу в різних сферах).

На національному рівні ключовими моментами для зміцнення європейської траєкторії подальшого розвитку України стали Помаранчева революція (2004–2005 рр.) та Революція Гідності (2013–2014 рр.). Перша була протестом проти широкомасштабних фальсифікацій під час президентських виборів. Її учасники вимагали переголосування, і було досягнуто проведення чесних демократичних виборів. Україна висловила своє неприйняття диктатури, підтримку демократичних цінностей і свобод [9]. Революція Гідності розпочалася 21 листопада 2013 р. з так званого «Євромайдану», коли близько 1500 людей зібралися на головній площі Києва (Майдані Незалежності), щоб висловити протест проти відмови проросійського президента В.Януковича підписати угоду про асоційоване членство України в ЄС. Влада не відреагувала на вимоги протестувальників. У ніч з 30 листопада на 1 грудня, коли кілька сотень активістів, переважно студентів, залишилися на вулицях, за наказом влади їх жорстоко розігнала і побила міліція, сподіваючись залякати й придушити протест. Це насильство над студентами стало каталізатором другої фази Євромайдану.

У відповідь на брутальне зловживання владою та приниження людської гідності наступного дня сотні тисяч обурених українців зібралися в центрі Києва, демонстрації відбулися і в інших містах України. Таким чином, Євромайдан став Революцією Гідності: виявом підтримки європейського шляху розвитку та протистояння узурпації влади, корупції, політиці русифікації та зближення з росією. Українці вимагали покарання винних у жорстокому розгоні Майдану та побитті його учасників. Протести тривали до кінця лютого 2014 р., незважаючи на штурми барикад, побиття і викрадення силовиками активістів, до демонстрацій приєднались мільйони людей.

За офіційними даними, під час Революції Гідності загинуло 107 осіб. Більшість з них загинули від вогнепальних поранень внаслідок масових розстрілів силовиками 20 лютого 2014 р. Символічно, що їх назвали героями «Небесної сотні». Це була трагічна ціна за повалення диктаторського режиму та відстоювання європейського напрямку розвитку. Процес європейської інтеграції для багатьох українців означав не лише геостратегічний шлях прогресу для їхньої країни, а й надію на зміну «правил гри», що призведе до модернізації економічного та політичного життя [7].

В історії країн Центральної та Східної Європи український Євромайдан був найтривалішим протестом останнього часу (тривав 92 дні) і найбільшою проєвропейською демонстрацією. Для порівняння, у 1989 р. демонстрації, що призвели до повалення комуністичного режиму в Чехословаччині, тривали 42 дні, а антикомуністична революція в Румунії, яка завершилася стратою Н. Чаушеску, тривала 11 днів. Революція Гідності стала потужним поштовхом для розвитку громадянського суспільства в Україні. Громадські ініціативи та волонтерські рухи стали активною частиною Майдану, що сприяло мобілізації суспільства на підтримку армії, захист держави тощо.

Війна РФ проти України прискорила процеси європейської інтеграції, сприяючи об'єднанню нації, зміцненню солідарності між Україною та ЄС і консолідації країн ЄС у колективному протистоянні кремлівській агресії. Водночас війна й суттєво ускладнює роботу в напрямку євроінтеграції, оскільки Україна зазнає величезних людських та економічних втрат. За останні роки, захищаючи територіальну цілісність Батьківщини, в бою з окупантами загинули сотні тисяч активних учасників громадсько-політичного життя, тих, хто міг і хотів зробити свій внесок у її розвиток. У цих надзвичайно складних умовах політична, військова, гуманітарна та фінансова допомога з боку США та країн ЄС є критично важливими для України.

Аналіз соціологічних досліджень за останні десятиліття показує, що кількість прихильників європейської інтеграції в Україні поступово зростала, це свідчить про зміцнення громадянського суспільства. Орієнтація на співпрацю з росією була поширеною серед жителів України на поч. 2000-х рр. Однак 2004 р. став переломним. Після Помаранчевої революції кількість прихильників вступу до ЄС перевищила кількість тих, хто бажає тісніших зв'язків з росією. У 2004 р. таких було близько 40 %, у 2006 р. – 43,7 %, а в 2011 р. – вже 46 %. У грудні 2013 р. кількість прихильників вступу до ЄС коливалася в межах 48–49 %. Після Революції Гідності кількість прихильників європейської інтеграції серед українців різко зросла до 61 % [11].

У 2023 р. Міжнародний інститут соціології провів опитування по всій Україні за винятком тимчасово окупованих територій. Згідно з його результатами, 92 % українців підтвердили бажання членства України в ЄС, а 89 % хочуть, щоб вона стала членом НАТО [20].

Дані соціологічного опитування, що було проведено соціологічною службою Центру Разумкова у вересні 2024 р. підтвердили позитивну динаміку. У респондентів запитали: якби найближчим часом відбувся референдум стосовно вступу України до Європейського Союзу, чи б взяли Ви у ньому участь? Позитивну відповідь дали 81 % опитаних (від 63 % жителів Південного регіону до 90 % жителів Західного регіону). Перед початком повномасштабної війни (листопад–грудень 2021 р.) про наміри взяти участь у такому референдумі заявляли 69 % опитаних.

За вступ до ЄС висловили підтримку 88 % тих, хто планує взяти участь у відповідному референдумі (проти – 8 %), порівняно з 78 % та 18 % у листопаді–грудні 2021 р. Найбільша підтримка зафіксована у Західному регіоні, де 96 % потенційних учасників референдуму проголосували за вступ (проти – 3 %), у Центральному регіоні – 90 % і 5,5 %, у Східному – 81 % і 13 %, у Південному – 69 % і 20 %.

Якби найближчим часом відбувся референдум щодо вступу України до НАТО, в ньому взяли б участь 82 % опитаних (від 68 % жителів Південного регіону до 91 % жителів Західного). У листопаді–грудні 2021 р. 67 % респондентів заявляли про намір взяти участь у такому референдумі.

За вступ до НАТО проголосували б 86 % тих, хто має намір голосувати (проти – 10 %), у листопаді–грудні 2021 р. цей показник становив 70 % і 24,5 %. Найбільша підтримка зафіксована у Західному регіоні – 95 % (проти – 2 %), у Центральному регіоні – 88,5 % і 8,5 %, у Східному – 78 % і 16 %, у Південному – 64 % і 26 % [29].

У трагічних умовах, захищаючи рідних та близьких, власні домівки, коли життя кожного українця в небезпеці й під загрозою незалежність Батьківщини, українське суспільство прийшло до розуміння на масовому рівні необхідності інтеграції з ЄС і НАТО. Така підтримка європейських демократичних цінностей не є виключно вимушеною й стратегічно зумовленою для забезпечення підтримки України з боку Заходу. Вона впливає і з розуміння історичних уроків, геополітичної ситуації [2].

Нині громадяни України відстоюють своє право жити на власній Батьківщині, захищають демократичну незалежну Україну, усвідомлюючи, що лише приєднання до дружньої спільноти європейських країн і вступ до НАТО можуть гарантувати суверенітет, захист демократичних цінностей та свобод [27, с. 158]. Євроатлантична інтеграція сприймається в Україні як необхідний засіб збереження національної ідентичності, стаючи тим самим об'єктивно важливим елементом національної ідеї, здатним об'єднати багатонаціональне українське суспільство, що необхідно для подолання зовнішніх і внутрішніх ворогів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, з найдавніших часів Україна розвивається як частина європейської цивілізації, політичними традиціями історично тяжіє до демократичного типу держави й цим суттєво різниться від авторитаризму / тоталітаризму московських державних утворень.

Українська державність поступово зміцнюється, відбуваються ідеологічні трансформації суспільно-політичної свідомості українського народу. Частина політичної еліти та патріотично налаштовані

українські інтелектуали підтримували європейський вектор розвитку України з часу проголошення її незалежності, керуючись гаслом «Геть від Москви!». Однак наслідки радянської окупації та потужний вплив рф гальмували ці процеси, призводили до політики балансування України між Західним світом та східними партнерами. Питання європейського вектору розвитку на загальноукраїнському рівні остаточно вирішилося під час Революції Гідності (2013–2014 рр.) та у зв'язку з війною рф в Україні, що унеможливило інші варіанти.

Успішний рух до ЄС та НАТО залежить від імплементації європейських цінностей та норм, ефективного проведення реформ. В умовах широкомасштабної війни Україна продовжує рух у напрямку ЄС, виконуючи положення Угоди про асоціацію й рекомендації Єврокомісії. Війна рф проти України, з одного боку, стала каталізатором євроінтеграційних процесів, сприяючи об'єднанню нації, посиленню солідарності між Україною та країнами ЄС у протидії агресії кремля. Результатом цього стало отримання Україною статусу кандидата на вступ до ЄС, збільшення довіри та інтенсивних взаємних контактів, лібералізація торговельно-економічного співробітництва. З іншого боку, військова агресія рф має значний негативний вплив, оскільки приносить величезні людські та економічні втрати, вимагає концентрації ресурсів на військовий опір, допомогу постраждалим, відновлення інфраструктури після обстрілів тощо. У цих умовах підтримка ЄС у вигляді політичної, військової, фінансової, гуманітарної допомоги є критично важливою для України. Складовою боротьби проти країни-агресора є санкційна політика країн ЄС, яка координується з іншими країнами світу.

Фундаментально важливим чинником зміцнення військової потужності України є наближення до стандартів НАТО, що дає можливість суттєво покращити оборонну політику, отримувати від західних партнерів сучасне озброєння й успішно його застосовувати, брати участь у військових навчаннях на території країн-членів Альянсу.

Список використаної літератури:

1. *Hordiichuk O.* The Ideological and Ontological Causes of Russia's War on Ukraine. West versus East, Tyranny versus Democracy / *O.Hordiichuk* // ETHICS IN PROGRESS. – 2023. – Vol. 14, No. 1. – P. 4–23. DOI: 10.14746/eip.2023.1.1.
2. *Hordiichuk O.* Polityczne i mentalne aspekty integracji Ukrainy z Europą / *O.Hordiichuk, T.Dekert, Y.Lysetska* // Przegląd Politologiczny. – 2024. – No. 2. – P. 59–75. DOI: 10.14746/pp.2024.29.2.5.
3. *Hordiichuk O.* How the information warfare turns into full-scale military aggression : the experience of Ukraine / *O.Hordiichuk, A.Halapsis, M.Kozlovets* // Przegląd Strategiczny. – 2023. – No. 16. – P. 345–362. DOI: 10.14746/ps.2023.1.25.
4. *Mishalova O.* Russia's War in Ukraine as a “War for Identity” and Appropriation of Cultural Tradition / *O.Mishalova, O.Hordiichuk, O.Sokolovskiy* // ETHICS IN PROGRESS. – 2024. – No. 15 (1). – P. 73–94. DOI: 10.14746/eip.2024.1.4.
5. *Nagielski M.* Українці. In Pod wspólnym niebem / *M.Nagielski* // Narody dawnej Rzeczypospolitej ; edited by *M.Kopczyński, W.Tygielski*. – Warszawa : Muzeum Historii Polski, 2010. – P. 55–78.
6. *Plokhly S.* The Russo-Ukrainian War: The Return of History / *S.Plokhly*. – New-York : W.W. Norton&Company, 2023. – 400 p.
7. *Shveda Y.* Ukraine's revolution of dignity : The dynamics of Euromaidan / *Y.Shveda, J.H. Park* // Journal of Eurasian Studies. – 2016. – No. 7 (1). – P. 85–91. DOI: 10.1016/j.euras.2015.10.007.
8. *Snyder T.* The War in Ukraine Is a Colonial War / *T.Snyder* // The New Yorker. – 2022 [Electronic resource]. Access mode : <https://www.newyorker.com/news/essay/the-war-in-ukraine-is-a-colonial-war>.
9. *Wilson A.* Ukraine's Orange Revolution / *A.Wilson*. – Yale University Press, 2005.
10. *Бондаренко О.* Українська національна ментальність як політична цінність / *О.Бондаренко* // Гуманітарний вісник ЗДА : 36. наук. праць. – 2009. – № 36. – С. 57–68.
11. В Україні різко росте підтримка вступу України до ЄС та НАТО / ТСН [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://tsn.ua/politika/v-ukrayini-rizko-roste-pidtrimka-vstupu-ukrayini-do-yevrosoyuzu-i-nato-356430.html>.
12. *Герасимчук С.* Основні перешкоди до членства України в НАТО та ЄС, відповідні наративи опонентів членства та способи їх спростування / *С.Герасимчук, М.Дранак* // Аналітичний портал. – 2022 [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://analytics.intsecurity.org/wp-content/uploads/2022/12/Ukr_Prism_11_NATO_EU.pdf.
13. *Гордійчук О.* Вплив комуністичної ідеології та радянської дійсності на ментальність українців : соціально-філософський аналіз / *О.Гордійчук* // Вісник Львівського університету. Серія : філософсько-політологічні студії. – 2019. – № 24. – С. 25–31.
14. *Гордійчук О.* Вплив культурно-цивілізаційних векторів «Захід-Схід» на формування та трансформацію української ментальності. Польща & Україна / *О.Гордійчук* // Українська полоністика. – 2020. – № 18. – С. 65–75.
15. *Гордійчук О.* Еволюція політичних традицій та ментальності українського суспільства / *О.Гордійчук* // Society and Security. – 2024. – No. 2–3 (3). – С. 28–35 [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://sas.ztu.edu.ua/article/view/311294/302518>.

16. Гордійчук О. Онтологічні причини війни Росії в Україні / О.Гордійчук // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Серія : Філософські науки. – 2023. – №2 (94). – С. 86–99. DOI: 10.35433/PhilosophicalSciences.2(94).2023.86-99.
17. Гордійчук О. Трансформація політичної ментальності українського суспільства у період перебування в складі СРСР / О.Гордійчук // Society and Security. – 2024. – № 4 (4). – С. 34–40. DOI: 10.26642/sas-2024-4(4)-34-40.
18. Грушевський М. Хто такі українці і чого вони хочуть? / М.Грушевський. – Київ, 1991.
19. Євроатлантичний вектор України : національна доповідь / ред. кол.: С.Пирожков, І.Кресіна, А.Кудряченко та ін. – Київ : Національна академія наук України, 2019. – 328 с.
20. Євроінтеграція в умовах війни: виклики і перспективи. Аналітична доповідь / Разумков центр [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://razumkov.org.ua/images/2022/12/28/2022-MATRA-IV-KVARTAL-7.pdf>.
21. Заславська О. Політичні традиції як важливий соціокультурний інститут розвитку сучасного суспільства / О.Заславська // Політикус. – 2016. – № 2. – С. 159–163.
22. Зінченко О. Як українці зруйнували імперію зла / О.Зінченко. – Х. : Віват, 2024. – 560 с.
23. Льїна М. Як Україна проголошувала незалежність / М.Льїна // Твоє місто. – 2023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://surl.li/skdqcb>.
24. Кириченко Ю. Поширення Магдебурзького права та його особливостей в містах України / Ю.Кириченко // Форум права. – 2011. – № 4. – С. 361–366.
25. Кондратюк Ю. Магдебурзьке право як чинник формування демократичних засад в українській політичній традиції / Ю.Кондратюк, О.Гордійчук // Society and Security. – 2024. – № 5. – С. 38–43. DOI: 10.26642/sas-2024-5(5)-38-43.
26. Липинський В. Листи до братів хліборобів / В.Липинський // В'ячеслав Липинський і його доба. – Київ, 2010. – С. 92–214.
27. Мосієнко О. Національна безпека України: виклики та пріоритети / О.Мосієнко, О.Гордійчук // Вісник НІОУ імені Ярослава Мудрого. Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – 2024. – № 3 (62). – С. 158–172. DOI: 10.21564/2663-5704.62.310882.
28. Падох Я. Ідеї гуманності і демократизму в карному праві княжої України / Я.Падох. – Мюнхен, 1949.
29. Підтримка громадянами вступу України до Європейського Союзу та НАТО. Ставлення до іноземних держав. Ставлення до мирних переговорів (вересень 2024 р.) / Разумков центр [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://surl.li/dbnrpx>.
30. Поліщук І. Традиційна українська ментальність у геополітичному контексті / І.Поліщук // Сучасне суспільство : політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки. – 2021. – №23. – С. 80–93. DOI: 10.34142/24130060.2021.23.2.07.
31. Попадинець Г. Національна ментальність як чинник розвитку української правової культури (від княжої доби до кінця 18 ст.) / Г.Попадинець // Вісник Львівського університету. Серія : Філософські науки. – 2007. – № 10. – С. 222–233.
32. Рудакевич О. Традиції як базовий елемент національної політичної культури / О.Рудакевич // Політологічний вісник : зб. наук. праць. – К. : ІНТАС, 2010. – Вип. 49. – С. 291–299.
33. Чорна С. Крадіжка тисячоліття: 300 років тому Петро I «позичив» у Києва для Московщини назву Русь / С.Чорна // Голос України. – 2021 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.golos.com.ua/article/352646>.

References:

1. Hordiichuk, O. (2023), «The Ideological and Ontological Causes of Russia's War on Ukraine. West versus East, Tyranny versus Democracy», *ETHICS IN PROGRESS*, Vol. 14, No. 1, pp. 4–23, doi: 10.14746/eip.2023.1.1.
2. Hordiichuk, O., Dekert, T and Lysetska, Y. (2024), «Polityczne i mentalne aspekty integracji Ukrainy z Europa», *Przegląd Politologiczny*, No. 2, pp. 59–75, doi: 10.14746/pp.2024.29.2.5.
3. Hordiichuk, O., Halapsis, A. and Kozlovets, M. (2023), «How the information warfare turns into full-scale military aggression: the experience of Ukraine», *Przegląd Strategiczny*, No. 16, pp. 345–362, doi: 10.14746/ps.2023.1.25.
4. Mishalova, O., Hordiichuk, O. and Sokolovskiy, O. (2024), «Russia's War in Ukraine as a "War for Identity" and Appropriation of Cultural Tradition», *ETHICS IN PROGRESS*, No. 15 (1), pp. 73–94, doi: 10.14746/eip.2024.1.4.
5. Nagielski, M. (2010), «Українці. In Pod wspólnym niebem», *Narody dawnej Rzeczypospolitej*, in M.Kopczyński and W.Tygielski (ed.), Muzeum Historii Polski, Warszawa, pp. 55–78.
6. Plokhly, S. (2023), *The Russo-Ukrainian War: The Return of History*, W.W. Norton&Company, New-York, 400 p.
7. Shveda, Y. and Park, J.H. (2016), «Ukraine's revolution of dignity: The dynamics of Euromaidan», *Journal of Eurasian Studies*, No. 7 (1), p. 85–91, doi: 10.1016/j.euras.2015.10.007.
8. Snyder, T. (2022), «The War in Ukraine Is a Colonial War», *The New Yorker*, [Online], available at: <https://www.newyorker.com/news/essay/the-war-in-ukraine-is-a-colonial-war>
9. Wilson, A. (2005), *Ukraine's Orange Revolution*, Yale University Press.
10. Bondarenko, O. (2009), «Ukrainska natsionalna mentalnist yak politychna tsinnist», *Humanitarnyy visnyk ZDIA: Zb. nauk. prats'*, No. 36, pp. 57–68.
11. TSN, «V Ukrayini rizko roste pidtrymka vstupu Ukrayiny do YES ta NATO», [Online], available at: <https://tsn.ua/politika/v-ukrayini-rizko-roste-pidtrimka-vstupu-ukrayini-do-yevrosoyuzu-i-nato-356430.html>
12. Herasymchuk, S. and Drapak, M. (2022), «Osnovni pereshkody do chlenstva Ukrayiny v NATO ta YES, vidpovidni naratyvy oponentiv chlenstva ta sposoby yikh sprostvannya», *Analitychnyi portal*, [Online], available at: https://analytics.intsecurity.org/wp-content/uploads/2022/12/Ukr_Prism_11_NATO_EU.pdf

13. Hordiichuk, O. (2019), «Vplyv komunistychnoi ideologii ta radianskoi diisnosti na mentalnist ukrainsiv: sotsialno-filosofskyi analiz», *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filosofsko-politologichni studii*, No. 24, pp. 25–31.
14. Hordiichuk, O. (2020), «Vplyv kulturno-tsyvilizatsiinykh vektoriv “Zakhid-Skhid” na formuvannia ta transformatsiiu ukrainskoi mentalnosti. Polshcha & Ukraina», *Ukrainska polonistyka*, No. 18, pp. 65–75, doi: 10.35433/2220-4555.18.2020.phyl-2.
15. Hordiichuk, O. (2024), «Evoliutsiia politychnykh tradytsii ta mentalnosti ukrainskoho suspilstva», *Society and Security*, No. 2–3 (3), pp. 28–35, [Online], available at: <https://sas.ztu.edu.ua/article/view/311294/302518>
16. Hordiichuk, O. (2023), «Ontologichni prychny viiny Rosii v Ukraini», *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriiia Filosofski nauky*, No. 2 (94), pp. 86–99, doi: 10.35433/PhilosophicalSciences.2(94).2023.86-99.
17. Hordiichuk, O. (2024), «Transformatsiia politychnoi mentalnist ukrainskoho suspilstva u period perebuvannia v skladi SRSR», *Society and Security*, No. 4 (4), pp. 34–40, doi: 10.26642/sas-2024-4(4)-34-40.
18. Hrushevskiy, M. (1991), *Khto taki ukrainsi i choho vony khochut?*, Znannya Ukrayiny, Kyiv.
19. Pyrozhkov, S., Kresina, I., Kudriachenko, A. et al. (ed.) (2019), *Yevroatlantychnyi vektor Ukrainy*, natsionalna dopovid, Natsionalna akademiia nauk Ukrainy, Kyiv, 328 p.
20. *Razumkov tseentr*, «Yevrointehratsiia v umovakh viiny: vyklyky i perspektyvy. Analitychna dopovid», [Online], available at: <https://razumkov.org.ua/images/2022/12/28/2022-MATRA-IV-KVARTAL-7.pdf>
21. Zaslavska, O. (2016), «Politychni tradytsii yak vazhlyvyi sotsiokulturnyi instytut rozvytku suchasnoho suspilstva», *Politykus*, No. 2, pp. 159–163.
22. Zinchenko, O. (2024), *Yak ukrajyntsi zruynuvaly imperiyu zla*, Vivat, Kharkiv, 560 p.
23. Ilina, M. (2023), «Yak Ukraina proholoshuvala nezalezhnist», *Tvoje misto*, [Online], available at: https://tvoemisto.tv/exclusive/malo_hto_znaie_chomu_same_24_serpnia_abo_yak_ukraina_progoloshuvala_nezalezhnist_153783.html
24. Kyrychenko, Yu. (2011), «Poshyrennia Mahdeburzkoho prava ta yoho osoblyvosti v mistakh Ukrainy», *Forum prava*, No. 4, pp. 361–366.
25. Kondratiuk, Yu. and Hordiichuk, O. (2024), «Mahdeburzke pravo yak chynnyk formuvannia demokratychnykh zasad v ukrainskii politychnii tradytsii», *Society and Security*, No. 5, pp. 38–43, doi: 10.26642/sas-2024-5(5)-38-43.
26. Lypynskiy, V. (2010), «Lysty do brativ khliborobiv», *Viacheslav Lypynskiy i yoho doba*, Kyiv, pp. 92–214.
27. Mosiyenko, O. and Hordiichuk, O. (2024), «Natsionalna bezpeka Ukrainy: vyklyky ta prioriteti», *Visnyk NluU imeni Yaroslava Mudroho. Seriiia Filosofii, filosofii prava, politologii, sotsiologii*, No. 3(62), pp. 158–172, doi: 10.21564/2663-5704.62.310882.
28. Padokh, Ya. (1949), *Idei humannosti i demokratyzmu v karnomu pravi kniazhoi Ukrainy*, Myunkhen.
29. *Razumkov tseentr*, «Pidtrymka hromadianamy vstupu Ukrainy do Yevropeiskoho Soiuzu ta NATO. Stavlennia do inozemnykh derzhav. Stavlennia do myrnykh perehovoriv (veresen 2024r.)», [Online], available at: <http://surl.li/dbnrpx>
30. Polishchuk, I. (2021), «Tradytsiina ukrainska mentalnist u heopolitychnomu konteksti», *Suchasne suspilstvo: politychni nauky, sotsiologichni nauky, kulturolohichni nauky*, No. 23, pp. 80–93, doi: 10.34142/24130060.2021.23.2.07.
31. Popadynets, H. (2007), «Natsionalna mentalnist yak chynnyk rozvytku ukrainskoi pravovoi kultury (vid kniazhoi doby do kintsia 18 st.)», *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia Filosofski nauky*, No. 10, pp. 222–233.
32. Rudakevych, O. (2010), «Tradytsii yak bazovyi element natsionalnoi politychnoi kultury», *Politolohichnyy visnyk: zb. nauk. prats'*. INTAS, Kyiv, No. 49, pp. 291–299.
33. Chorna, S. (2021), «Kradizhka tysiacholittia: 300 rokiv tomu Petro I «pozychyv» u Kyieva dlia Moskovshchyny nazvu Rus», *Holos Ukrayiny*, [Online], available at: <http://www.golos.com.ua/article/352646>

Hordiichuk O.

Euro-atlantic course of Ukraine as a reflection of political traditions of ukrainian society and a guarantee of national security

Abstract. The article analyzes the processes of formation of political traditions of Ukrainian society and political mentality, their impact on public sentiment and political decision-making, which can be both supportive and legitimate basis, and rejection and objection without rational understanding and justification, and a barrier to political and economic development.

Ukraine's accession to the EU and the North Atlantic Treaty Organization is in line with Ukraine's national interests and the fundamental mental principles generally typical for the Ukrainian people. Ukrainians' choice of the democratic path of development in the community of European countries is one of the main reasons for Russia's current full-scale war in Ukraine. Despite Russia's desire to change this and return Ukraine to its sphere of influence, Ukrainians have consolidated around the idea of victory and the Euro-Atlantic vector of their Motherland.

Due to its history and geopolitical position, Ukraine has strong ties with European countries and geographically belongs to Europe. Ukrainian political traditions have a historical basis and are in consonance with fundamental European values.

The closeness of Ukrainian political traditions to European ones primarily are in the support of democratic values and freedoms, in persistence and unity in defending justice, in rejection of dictatorial authoritarian practices, in the ability of Ukrainian society to self-organize and build effective horizontal ties, and in individualism. Ukrainians, like Europeans, consider the dignity of the human person as a fundamental value, and violence as unacceptable and humiliating. The Russian-Belarusian narrative about the right of the state to use force against its citizens has not worked in Ukraine. During national revolutions and in times of war, Ukrainians have shown courageous resistance, defending their freedom even at the cost of their lives, and have been admired around the world. These fundamental features of the Ukrainian political mentality

contributed to the formation of the Ukrainian political nation, and in combination with the Cossack military traditions, the experience of the Ukrainian Insurgent Army and a number of patriotic organizations, they are now influencing the heroic military resistance to the Russian occupiers.

However, there is another side: the long stay of Ukrainian lands as part of other state entities had its impact and is also reflected in current political attitudes, preferences, and patterns of behavioral reactions that hinder Ukraine's modernization. Especially destructive was the influence of Russian state entities, the period of being part of the USSR, during which there was an intense extermination of the Ukrainian elite and patriotic activists and their families, banning everything Ukrainian, imposing inferiority complexes, and powerful propaganda that weakened and disorganized Ukrainian society, shaping the consciousness of Homo soveticus, a person with very limited rights and opportunities, a cog in an undemocratic state system. Ukrainians are freeing themselves from this Soviet legacy, and the bitter irony is that the Russian war against Ukraine has contributed to that most of all.

The processes of Euro-Atlantic integration require hard work and efforts from both the government and society, not only modernization and qualitative reform of the main spheres of life, but also a certain restructuring of consciousness and lifestyle, ensuring individual responsibility and freedoms. On the one hand, these processes are significantly complicated by the full-scale war with Russia, but on the other hand, the war is also a catalyst for socio-political changes in the Ukrainian political system and more intensive cooperation with the Western world.

Keywords: Euro-Atlantic integration; European civilization; European values; political traditions; Ukrainian political mentality.

Стаття надійшла до редакції 18.11.2024.